

Friskmeldt fra mandag

AV: SØREN BRAGE OG OLA THUNE

SAMMENDRAG

Det har lenge vært antatt at leger ofte friskmelder fra mandager, men hvor vanlig denne praksisen egentlig er har ikke vært undersøkt tidligere. Vi har sett på omfanget av friskmelding på ukens og månedens ulike dager og forsøkt å gi et grovt anslag over hva en slik praksis kan medføre av kostnader.

Undersøkelsen viste at det er betydelig flere friskmeldinger på mandager (61 %) enn det man ville forvente ved en jevn fordeling over uken. Det er også flere friskmeldinger ved månedsskiftet enn hva som kunne forventes.

BAKGRUNN

Ved lengre sykefravær har det vært observert at forholdsvis mange arbeidstakere blir friskmeldt og begynner på arbeid etter helgen. Det er ikke kjent hva dette beror på, men det er lite trolig at helsemessige forhold har betydning, fordi da ville man forventet en tilnærmet jevn fordeling av friskmeldinger over alle ukedagene. I stedet er praktiske forklaringer blitt foreslått:

- Arbeidsgivere foretrekker å telle i hele uker når de planlegger for vikarer og arbeidsfordeling under sykefravær
- Leger finner det enklere å forholde seg til hele tidsenheter som uker og måneder når de skriver sykmeldinger
- Arbeidstakere ønsker ofte å få med seg de ekstra hviledagene i helgen før de starter på jobb

Fra forsikringsmedisinsk hold har det vært stilt spørsmålstegn ved denne praksisen. I *Trygdemedisinsk håndbok* som i stor grad har vært brukt av norske allmennleger står det at: «Etter en lengre sykmeldingsperiode kan det være hensiktsmessig at friskmeldinger skjer på torsdager eller fredager for å få en mykere tilbakeføring til arbeidslivet» (Tellnes 1994). Lignende formuleringer, der man peker på helsemessige gevinster av å starte mykt, er brukt i de nye retningslinjene for svenske legers sykmeldingsrutiner (Socialstyrelsen 2007).

Hvis det er slik at mange får sin sykmelding forlenget over helgen, uten at det er medisinske grunner for det, så vil det medføre betydelige merutgifter for sykelønnsordningen. En endret praksis – med friskmelding før helgen – ville kunne gi besparinger i ordningen.

Formålet med studien har vært å analysere omfanget av friskmeldinger fordelt på ukens og månedens dager, og å gi et anslag over hva endret praksis – med mer friskmelding før helgen – vil medføre av lavere kostnader.

Anslag over besparelser ved friskmelding før helgen

I denne beregningen inkluderte vi bare sykefraværstilfeller som ble dekket av NAV, det vil si tilfeller lenger enn 16 dager. I 2006 var det 543 331 sykefraværstilfeller. Ved en tilfeldig fordeling ville vi forventet at 232 856 tilfeller av disse (3/7 av 543 331) hatt fredag, lørdag eller søndag som siste fraværsgang. Det faktiske tallet var imidlertid høyere. Hvis det antas at de tilfellene som utgjorde forskjellen mellom faktisk og forventet antall tilfeller kunne blitt friskmeldt på fredagen istedenfor mandagen, kan vi beregne besparelsen ved å multiplisere antallet forskjellstilfeller med gjennomsnittelig utgift for én dags sykefravær. Basert på de totale sykepengeutgiftene i forhold til antallet sykefraværsganger dekket av NAV, ble denne utgiften satt til 890 NOK per dag i 2006.

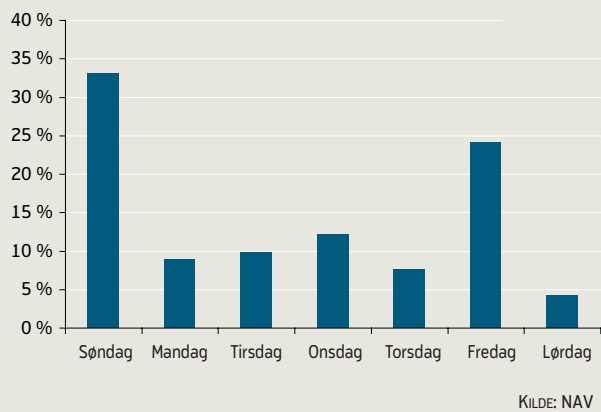
Til undersøkelsen ble datamateriale fra sykefraværregistret i NAV benyttet. Alt legemeldt sykefravær, det vil si sykefravær lengre enn egenmeldingsperioden på 3 dager som ble avsluttet i 2006, ble inkludert. Registeret inneholder opplysninger om start- og sluttdato for alle sykefraværstilfeller. Se egen faktabok som redegjør for hvordan vi har beregnet innsparingsmulighetene for sykelønnsordningen.

FRISKMELDING PÅ MANDAG

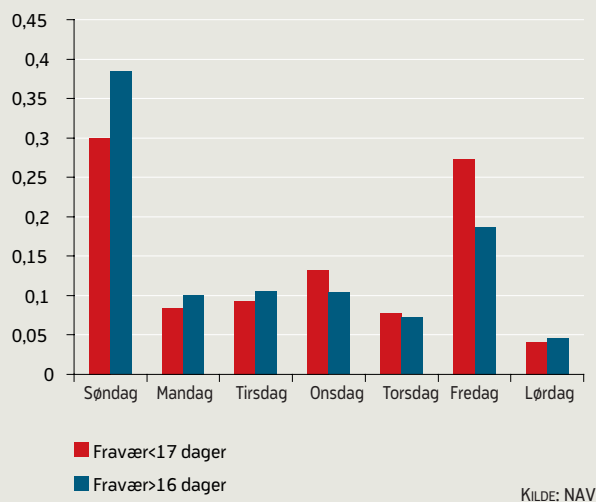
Det totale antallet legemeldte sykefraværstilfeller i 2006 var rundt 1 458 000. Fordelingen etter hvilken ukedag som var siste sykefraværsgang vises i figur 1.

Flertallet sykefraværstilfeller hadde søndagen (33 %) eller fredagen (24 %) som siste fraværsgang. Fordi sykepenge bare utbetales for arbeidsdagene mandag-fredag, kan man regne med at disse, samt de med lørdag som siste fraværsgang (4 %), gikk tilbake til arbeid på mandagen.

Figur 1:
Fordeling av alle sykefraværstilfeller avsluttet i 2006 etter siste sykefraværdsdag i prosent

Figur 2:
Fordeling av alle sykefraværstilfeller avsluttet i 2006 etter siste sykefraværdsdag og fraværets lengde i prosent

Samlet gjaldt dette 61 prosent av alle sykefraværstilfellene. Ved en lik fordeling av friskmeldingsdager, ville 43 prosent hatt mandag som første arbeidsdag etter fraværet. Det er altså en betydelig overvekt som har fredag-søndag som siste sykefraværdsdag.

Av de gjenstående ukedagene, var onsdagen (13 %) den hyppigst forekommende som siste arbeidsdag. Dette kan tyde på at friskmelding midt i uken forekommer, men i beskjedent omfang.

For å se om ukedag for friskmelding var avhengig av sykefraværets lengde, ble materialet delt i sykefravær av

Tabell 1:
Antall avsluttede sykefraværstilfeller i 2006 etter utvalgte datoer

Datum	Antall fravær	Andel (pr. tusen)	Forventet antall fravær
31-jan	9966	6,8	3994
28-feb	10004	6,9	3994
31-mar	15176	10,4	3994
30-apr	12953	8,9	3994
31-mai	10318	7,1	3994
30-jun	16062	11	3994
31-jul	7503	5,1	3994
31-aug	7546	5,2	3994
30-sep	7875	5,4	3994
31-okt	8504	5,8	3994
30-nov	7845	5,4	3994
31-des	17012	11,7	3994
Totalt	130764	89,7	47928

KILDE: NAV

forskjellig varighet. Noe entydig mønster ble ikke funnet når sykefraværet ble delt i kort (mindre enn 17 dager) eller langt fravær (17 dager og mer) med unntak av at søndagen var vanligere som siste fraværdsdag ved langt fravær (fig 2). Fredagen var mindre vanlig. Andelen som ble friskmeldt på mandagen var den samme – 61 prosent.

FRISKMELDING VED MÅNEDSSKIFTE

Det var en tendens til at sykmeldte oftere ble friskmeldt ved månedsskifte (tabell 1). For enkelhets skyld legges bare frem forventet og virkelig tall for den siste dagen i hver måned som siste fraværdsdag. Ved en lik fordeling av friskmeldinger over året, ville rundt 4 000 sykefraværstilfeller hatt sin siste fraværdsdag på siste dag i hver måned. Dette tilsvarer om lag 48 000 tilfeller i løpet av året. De reelle tallet lå rundt 131 000, det vil si nesten tre ganger så høy som man skulle forvente.

KOSTNADER

Antallet sykefraværstilfeller som ble friskmeldt på mandag var rundt 336 000. Det er 103 000 flere enn hva man skulle forventet ved en jevn fordeling. Hvis disse 103 000 hadde blitt friskmeldt én dag tidligere, det vil si på fredag istedenfor mandag, ville det ha gitt en besparelse på 92 millioner kroner.

DISKUSJON

Undersøkelsen av sykefraværsregistret viste at friskmelding på mandager var svært vanlig. Dersom det utelukkende skulle vært medisinske forhold som bestemte sykefraværets lengde, ville det ha vært en jevnere fordeling over alle ukens dager. Det er derfor åpenbart at ikke-medisinske forhold spiller en rolle ved valg av friskmeldingstidspunkt. Hva slag forhold det her dreier seg om er ikke undersøkt, men det er sannsynlig at arbeidstaker, arbeidsgiver og lege har praktiske grunner til at de sykmeldte kommer tilbake på mandager.

I tillegg til de regelmessige variasjonene basert på uker, så viser fordelingen i tabell 1 at friskmeldinger også skjer ved månedsskiftet i større utstrekning enn hva som kunne forventes ved en jevn fordeling. Dette tyder også på at praktiske hensyn er viktige ved friskmeldinger.

Det finnes ingen kjente medisinske grunner for å velge en bestemt ukedag til friskmelding. En gradvis tilbakegang etter et lengre sykefravær, eksempelvis med å begynne en torsdag, høres fornuftig ut, men det finnes ingen vitenskapelige studier som har påvist at det har helsemessige fordeler. Allikevel er det nå en antydning til at flere friskmeldes på torsdager, noe som kan tyde på at leger til en viss grad har akseptert dette argumentet.

Anslag over hva det koster samfunnet at så mange friskmeldes til mandag er meget usikre og kan være misvisende. Årsaken til dette er at vi ut fra en registerstudie som denne ikke kan vite om den sykmeldte går for tidlig eller for seint tilbake til arbeidet. Vi noterte en opphopning av friskmeldinger på mandager, men dette overskuddet kan både skyldes at noen fikk ekstra hviledager i helgen og at noen burde ha vært sykmeldt lenger, men startet tidligere enn ønskelig fordi det var en ny uke. Hvis man antar at alle de ekstra friskmeldingene på mandag skyldes en for sein friskmelding så medfører det altså en årlig kostnad på rundt 90 millioner kroner. Imidlertid er den reelle kostnaden antagelig lavere.

REFERANSER

Tellnes G (1994). «Trygdemedisinsk håndbok 1994». Oslo, Gyldendal Norsk Forlag.

Socialstyrelsen (2007). «Försäkringsmedicinskt beslutsstöd – vägledning för sjukskrivning». Stockholm, Socialstyrelsen.